

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

**Archiv obce Trhanov
(1923) 1924–1945 (1952)**

Inventář

EL NAD č.: 1237

AP č.: 470

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2018

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Soupis stavebních plánů k inv. č. 15	8

Inventární seznam:

1. Obec a její správa	10
2. Správa obecního majetku	10
3. Vnitřní bezpečnost a pořádek	10
4. Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech	11

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií jsou Obecní úřad Trhanov,¹ jehož existence je vymezena léty 1924–1945, a v případě posterior Místní národní výbor Trhanov (Místní národní výbor v Trhanově), jenž existoval v letech 1945–1960.

Obec Trhanov leží 6 km jihozápadně od Domažlic. Roku 1621 je zde zmiňován pouze mlýn zvaný Trhanovský. V jeho blízkosti nechal majitel panství Wolf Maxmilián Lamingen v 70. letech 17. století vybudovat zámek, u něhož poté vyrostla ves. Krátce před polovinou 19. století uvádí Sommer při popisu koutsko-trhanovského panství ves Chodenschloss s 53 domy a 545 obyvateli. Nacházel se zde zámek s několika vrchnostenskými podniky, kostel, k němuž byly přifařeny kromě Trhanova i Chodov, Pec, Újezd a Babylon, a škola, k níž byly (alespoň zpočátku) přiškoleny tytéž obce.² Podle map stabilního katastru i pozdějších úředních soupisů obcí se na katastru obce Trhanov nacházely i vsi Chodov (Meigelshof), Pec (Hochofen) a několik menších osad.³

Se zánikem patrimoniální správy v polovině 19. století se nejnižší správní jednotkou v zemi staly obce. První zákonnou úpravu obecní samosprávy přineslo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení (č. 170/1849 ř. z.). Na jeho základě se každé sídliště muselo stát buď obcí, nebo součástí obce jako tzv. osada. Trhanov se stal osadou obce Chodov, která spadala do soudního a politického okresu Domažlice. Pod správou Chodova zůstal až do roku 1924, kdy došlo na základě výnosu Zemské správy politické v Praze z 30. října 1924 a výnosu Ministerstva vnitra č. 75632-24 z 13. listopadu 1924 k rozloučení spojené obce Chodov ve tři samostatné obce Chodov, Trhanov a Pec.

Správa nově vzniklé obce se řídila zákony č. 75/1919 Sb., o řádu volení v obcích, (později novelizován zákonem č. 122/1933 Sb., o změnách řádu volení v obcích) a č. 76/1919 Sb., novela obecního zřízení. Ty navazovaly na dřívější obecní zřízení a volební řád z roku 1864 (č. 7/1864 z. z.) ve vymezení působnosti obcí na samostatnou, která zahrnovala např. svobodné volby zástupců nebo hospodaření s obecním majetkem, a přenesenou, která obnášela všeobecnou vnitřní správu, vojenské, berní či soudní záležitosti. Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, které ze svého středu zvolilo obecní radu, tvořenou starostou a radními, a obecní komise, z nichž finanční a letopiseckou nařizoval zákon jako povinné.

Správy obce se 18. listopadu 1924 dočasně ujala obecní správní komise a 14. prosince se konaly první obecní volby. Voliči vybírali ze dvou kandidátních listin – strany československé sociálně demokratické (obdržela šest mandátů) a strany spojených občanů (získala devět mandátů). Při první schůzi 15členného obecního zastupitelstva byl starostou obce zvolen Jiří Císler a jmenovány komise finanční a technická. Po volbách v roce 1929 se starostou obce stal Ferdinand Beneš a vedle finanční komise vznikly i komise stavební a hospodářská a dvoučlenná komise letopisecká. Od roku 1928 vedl obecní kroniku učitel Antonín Císler (od roku 1933 zastával i funkci starosty obce). Své dokumenty obec opatřovala otiskem kulatého razítka s vyobrazením hlavy psa a opisem OBEC TRHANOV NA DOMAŽLICKU.

¹ Variantní název Obecní úřad v Trhanově, Gemeindeamt Chodenschloss, Gemeindeamt in Chodenschloss a v letech 1938–1945 Bürgermeisteramt Chodenschloss.

² Roku 1827 došlo k odškolení Újezda, v letech 1819–1876 byl dočasně odškolen Babylon, roku 1895 byla zřízena expozitura školy na Peci a později přeměněna v samostatnou školu, roku 1905 byla zřízena expozitura i na Babyloně a roku 1909 přeměněna v samostatnou školu a nakonec v roce 1924 došlo k vyškolení Chodova.

³ Např. roku 1887 jsou v Orts-Repertoriu uváděny samoty Starý a Nový Hamr, Flusárna, Rudolfova Pila a Výhledy. Seznam míst z roku 1913 uvádí jako část osady Chodova samotu U Černých, jako části osady Pec vypočítává Hut', Mlýneček, Pasovského Chýši (Čerchov) a Rudolfovu Pilu (Rudolfssäge) a za části Trhanova označuje Cihelnu, Flusárnu a Nový a Starý Hamr.

Při sčítání obyvatel roku 1921 měla osada Trhanov s místními částmi Cihelna, Flusárna, Nový a Starý Hamr celkem 63 domů se 672 obyvateli. Do roku 1930 sídlila na zámku a v pivovaru vojenská posádka. Její odchod se již promítl do sčítání obyvatel roku 1930, jelikož tehdy v obci žilo v 81 domech 398 obyvatel. Jako část obce je tehdy namísto Flusárny zmiňováno Janské Údolí neboli Sirkárna.

Na základě Mnichovské dohody se v říjnu 1938 posunula státní hranice do blízkosti obce. Při dalším záboru pohraničí dne 24. listopadu 1938, kdy byla od Česko-Slovenské republiky (tzv. druhé republiky) odtržena část Horního Chodska, se Trhanov stal součástí Německé říše. Zpočátku byly odtržené obce začleněny do politického okresu Železná Ruda (Markt Eisenstein), kde sídlil příslušný landrát, roku 1940 došlo k jejich přidělení do okresu Waldmünchen (župa Bayerische Ostmark). Obecní samospráva byla změněna na základě německého obecního řádu (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935.

V květnu 1945 převzal správu obce místní národní výbor. Stalo se tak na základě dekretu č. 18/1944 Úředního věstníku čsl., o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění, a vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiv obce Trhanov tvoří archiválie, které státní okresní archiv převzal neznámo kdy. Pouze u obecní kroniky je jisté, že byla do archivu převzata při skartaci provedené u Obecního úřadu Trhanov dne 19. června 2001 (č. přírůstku 58/2001).

O uložení dokumentů u původce ani o případných ztrátách dalších dokumentů⁴ se žádné informace nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Mezerovitě dochovaný archivní fond Archiv obce Trhanov obsahuje archiválie z let 1923–1952 vzniklé z činnosti Obecního úřadu Trhanov a Místního národního výboru Trhanov, který pokračoval v agendě obecního úřadu u všech úředních knih kromě knihy inv. č. 2. Z důvodu převažujících zápisů obecního úřadu byly výše uvedené archiválie ponechány v tomto archivním fondu jako posteriora.

Archivní fond Archiv obce Trhanov pořádala roku 1995 PhDr. Ludmila Růženecká.

Současné pořádání a inventarizace archivního fondu vycházely z metodického pokynu č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017), který nahradil metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/00), a z metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) a jeho dodatků.

Podle zápisu v evidenci PEvA se v tomto archivním fondu mělo nacházet 15 úředních knih, 1 podací protokol a 2 kartony spisů o rozsahu 0,54 bm. Při současné inventarizaci přeřadila zpracovatelka archiválie vzniklé z činnosti jiných původců do příslušných archivních fondů: do Archivu obce Chodov (EL NAD 177) dvě úřední knihy (matrika příslušníků obce, výplata dávek chudinské podpory), podací protokol z let 1937–1941 a 0,05 bm spisů se stavební agendou (č. j. SOAP/010-0518/2017 ze dne 28. srpna 2017), do Archivu obce Pec (EL NAD 331) jednu úřední knihu (č. j. SOAP/010-0519/2017 ze dne 28. srpna 2017) a do archivního fondu Místní školní rada Trhanov (EL NAD 1145) jednu úřední knihu (č. j. SOAP/010-0520/2017 ze dne 28. srpna 2017). Výše zmiňované vnitřní přesuny

⁴ Ze zápisů obecního zastupitelstva z 2. června 1929 a 11. listopadu 1934 v knize inv. č. 2 je jisté, že obecní úřad vedl i další knihy, které se v archivním fondu nenalézají.

způsobily úbytek metráže archivního fondu o 0,19 bm. Další tři knihy vzniklé z činnosti Velkostatku Kout na Šumavě – Trhanov byly delimitovány do SOA Plzeň, pracoviště Klášter (č. j. SOAP/010-0745/2017 ze dne 7. prosince 2017). Při pořádání Archivu obce Chodov v říjnu 2017 byly nalezeny dvě úřední knihy, jejichž původcem je Obecní úřad Trhanov, proto je zpracovatelka přesunula do příslušného archivního fondu (č. j. SOAP/010-0643/2017 ze dne 25. října 2017). Po uspořádání archivní fond obsahuje 10 úředních knih z let 1925–1945 (1952) a jeden karton spisů z let (1923) 1924–[1945]. Fyzickým přeManipulováním archiválií a použitím kartonu o velikosti A3 se metráž archivního fondu snížila na 0,25 bm.

Vzhledem k absenci spisového plánu původce bylo pro členění inventárního seznamu použito umělé pořádací schéma uvedené v příloze metodického pokynu č. 1/2017. Na jeho základě je inventární seznam rozdělen do čtyř sérií podle typu vykonávané agendy, a ty jsou dále členěny na série nižších úrovní. Časový rozsah nedatovaných archiválií (inv. č. 19 a 20) byl na základě diplomatického rozboru stanoven odhadem a v inventárním seznamu je uveden v hranatých závorkách.

Jazykem archiválií jsou čeština a němčina.

Archiválie nesou pouze běžné známky opotřebení a během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně na nich nebyly prováděny žádné konzervační ani restaurátorské zásahy.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Trhanov poskytuje informace k politickým, hospodářským, sociálním a správním dějinám obce.

Informace o fungování obecní samosprávy obsahují především knihy protokolů ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 2 a 3). Dokumentaci společenského života v obci a zachycení událostí významných pro obec v období 1928–1936 se věnuje kronika obce (inv. č. 5).

Pro demografické či genealogické bádání lze využít archiválie označené inv. č. 1, 9, 10, 12–14 a 18.

Badateli hojně vyhledávané stavební plány jsou označeny inv. č. 15–17. Soupis plánů obytných staveb (inv. č. 15) je uveden v příloze č. 2 na s. 8.

Je třeba zdůraznit, že archiválie poskytující informace o obci do roku 1924 obsahuje archivní fond Archiv obce Chodov, v němž se objevují jak soupisy obyvatel, tak např. stavební plány budov.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Trhanov uspořádala a archivní pomůcku zpracovala ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v září 2017 Jana Hrušková.

V Horšovském Týně dne 9. 7. 2018

Mgr. Jana Hrušková

Seznam použitých pramenů a literatury

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005. I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005. II. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

PROFOUS, Antonín – SVOBODA, Jan. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV., S – Ž*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1957.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Český les – Domažlicko : historicko-turistický průvodce č. 1*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1992.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen : statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer Kreis*. Prag : J. G. Calve'sche Buchhandlung, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé. I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zevrubný popis rozdělení království Českého... : spolu přehled úřadů politických a soudních v tomtéž království Nejvyšš schválených. [Praha : Gottlieb Haase Söhne, 1855].

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
č. j.	číslo jednací
č. kat.	číslo katastrální
č. p.	číslo popisné
čsl.	československý
bm	běžný metr
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
SOA	státní oblastní archiv
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOKA	státní okresní archiv
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Soupis stavebních plánů k inv. č. 15⁵

Č. p.	Č. kat.	Jméno stavebníka	Druh stavby	Rok
4 (?)	127/	Fischer Jakub	domek a stáj	1938
9 (?)		Kratschmer Jan	hospodářská stavba	1933
11		Beneš Jan	adaptace domu	1934
19 (?)		Šamberger Josef	rodinný domek	1925
20	12	Grössl Jan a Marie	hospodářská stavba	1925
22		Ouřada Jan	hospodářská stavba	1931
29 (?)	57	Fišer Jiří	rodinný domek	1930
32 (?)		Stejskal Antonín	studna	1925
35		Tomajer Štěpán	hospodářská stavba	1925
40	49	Cvačka Karel	hospodářská stavba	1936
52	9	Nejdl Václav	hospodářská stavba	1935
54 (?)	23/1	Beneš Jan	rodinný domek	1926
54		Beneš Josef	garáž a dílna	1934
55		Kůs Wolfgang (osada Nový Hamr)	hospodářská stavba	1926
67	127/6	Hůta Jakub	kůlna a prádelna	1931
67	127/6	Hůta Jakub	kůlna a prádelna	1934
69 (?)	333	Knoppová Marie	hospodářská stavba	1934
69 (?)	522/11	Knoppová Eliška	rodinný domek	1935
70 (?)	127/2	Tomajer Josef	rodinný domek	1926
71 (?)	522/4	Hartl František	domek, chlév a stodola	1926
73	347	Tauer Rudolf	hospodářská stavba	1935
77	127/10	Frischholz (Frišholc) František	rodinný domek	1934
78 (?)	127/8	Blažek Petr, lesní	rodinný domek	1928
80 (?)	127/2	Raithmaier Jos. a Ant.	rodinný domek	1930
82 (?)	127/10	Houška Emil	rodinný domek	1931
83 (?)	127/7	Beneš František, kameník	rodinný domek	1930
85 (?)		Císler Václav	rodinný domek	1933
86 (?)		Sokol A.	hospodářská stavba	1934
87	127/10	Pivoňka Michal	rodinný domek	1934
89	127/2	Cvačka Karel	rodinný domek	1934

⁵ Čísla popisná označená (?) určila zpracovatelka na základě komparace s ostatními archiváliemi.

Inventární seznam

1 Obec a její správa

1.1 Domovské právo

1	Určování domovské příslušnosti po rozloučení obcí Chodov, Pec a Trhanov	1929–1945 (1948)	ukn 1

1.2 Všeobecná správní činnost obce

1.2.1 Organizace činnosti obecní samosprávy

2	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (8. 1. 1925 – 16. 5. 1936) a obecní rady (6. 9. 1929 – 14. 3. 1936)	1925–1936	ukn 2
3	Kniha zápisů ze schůzí obecní rady a rady MNV (24. 4. 1936 – 9. 3. 1944, 5. 9. 1950 – 25. 11. 1951)	1936–1945 (1951)	ukn 3
4	Kniha zápisů ze schůzí finanční komise (4. 6. 1934 – 11. 11. 1938, 24. 10. 1951)	1934–1938 (1951)	ukn 4

1.2.2 Pamětní kniha

5	Kronika obce	1928–1936 (1951)	ukn 5

2 Správa obecního majetku

2.1 Evidence a ochrana obecního majetku

6	Kniha pronájmu obecních pozemků a obecních bytů, evidence dávky z karet	1938–1945 (1951)	ukn 6
7	Pojištění budov (č. p. 33, 58, 60)	(1923) 1924–1944	kar 1

2.2 Rozpočtové hospodaření obce

8	Rozpočty (rozpočty pro roky 1937–1939 včetně příloh)	1936–1939	kar 1

3 Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek

3.1 Bezpečnost osob a majetku

9	Ohlašovací kniha cizích osob v obci	1926–1945 (1948)	ukn 7
10	Ohlašovací kniha cizích osob v obci (letní hosté)	1934–1945 (1952)	ukn 8
11	Oznámení přestupku jízdy bez vůdčího listu (Beneš)	1933	kar 1

3.2 Zdravotní záležitosti

12	Očkovací seznamy (ročníky 1913–1942)	1927–1942	kar 1

3.3 Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností

13	Trestní rejstřík	1927–1945 (1950)	ukn 9

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
14	Trestní listy	(1923) 1924–1942	kar 1
3.4 Stavební záležitosti			
15	Obytné stavby (stavební protokoly, stavební plány pro č. p. 4–89, viz příloha č. 2 na s. 8)	1925–1938	kar 1
16	Veřejné stavby (hasičské skladiště a mostní váha)	1926–1928	kar 1
17	Podnikové stavby (sušárna dřeva na pile)	1934	kar 1
4 Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech			
4.1 Vojenské záležitosti			
18	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1930–1945 (1949)	ukn 10
19	Vojenská evidence	[1935]–[1943]	kar 1
4.2 Katastrální záležitosti			
20	Soupis majitelů vybraných pozemků	[1938]–[1945]	kar 1
21	Pozemková reforma (příděl pozemků a lesa od velkostatku Kout – Trhanov, včetně geometrického plánu)	1929–1938	kar 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Trhanov
Značka archivního fondu:	AO Trhanov
Časové rozmezí:	(1923) 1924–1945 (1952)
Počet evidenčních jednotek:	11 (10 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	21
Rozsah v bm:	0,25
Stav ke dni:	9. 7. 2018
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Jana Hrušková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová

dne 9. 7. 2018 č. j. SOAP/010-0452/2018